A 37

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/duytscheexemplar00veld

Duytsche Exemplaren

Van

Alderhande Gheschriften

Seer nut ende bequaem

voor de duytsche Schoolmeesters

ende alle beminders der Pennen.

Int licht gebracht

DOOR

JAN VANDEN VELDE.

Francoysch Schoolm.

Binnen de Konstrijcke ende

wijt-vermaerde Stadt

HAERLEM.

Anno. 1620.

BIBLIOTHEEK & LEESZAAL
uitgewerkt 26/11 '46

D. V. Horenbeeck.
L. Serweitius { Excudeb.

Gerardus Gauw.
Haerlemensis Sculpt.

BIBLIOTHEEK HAARLEM

Eersame Voorsienighe Wel-ervarene ende Const-lievende Mr. David van Hoorenbeeck, en Mr. Laurens Servertius beyde Francoysche School-Meesters binnen de stadt van Haerlem.

Seer goede Vrienden, Het sal wel moghelyck dincken vreemt te syn, dat ick wel come toe te editeren dit Werck van Duytsche Exemplaren, ghy die professie doet vande Francoysche Sprake: Maer alsoo ghy-lieden daer aen als Parteniers syt ghe-ïnteresseerde, zoo heeft my niet dan behoorlyck ghedocht wel tselve op te draghen, ende onder uwe protectie te recommanderen: Verhopende, met Godts hulpe in corten tyt noch een ander deel daer by te voeghen, tot behoeff ende voorderinge der franscher Scholen, alzoo dit deel maer alleenlyck gemaeckt en is, tot nut ende proffyt der Duytschen. Ick hebbe tselve ghestelt op ordre vanden A. B. C. ende alsoo ghe-voeght dat de Materien van den anderen konnen ghe-sneden worden, om die de scholieren stuck voor stuck inde handt te gheven, ofte om die tot een cleyn boecxken tsamen te moghen binden, alles naer goet duncken van uwe Mrs. My heeft oock goet ghe-docht mynen naem daer uyt te laten, op dat elck een die te vryer ende sonder prejuditie van syn eere ende reputatie in syne Schole soude moghen ghebruycken. Niet twyffelende of ten sal wel, ende alle andere Konst-beminders behaechlyck wesen, te meer alsoo ick dit werck tusschen der sorghe ende tot haeren dienst te gemaeckt hebbe. Hiermede, en[de]

U dienstwillige Vriendt ende Confrere,

Velde.

Afkeeren vant quaet, dat is tgene daerin de Heere behagen neemt, ende den middel om hem te versoenen, is aflaten van boosheyt. Syr.

Barmhertichheyt ende Gheloove suyveren de sonden: maer door de vreese des Heeren wijckt een yeghelijck vant quaett. Therte der rechtveerdighen sal ghehoorsaemheyt overdencken: maer den mont der ongodlijcker stort uyt, quade ende boose dinghen Proverbiorum, xv. cap. Aabcde fghiijklmnopqrstvwxyz,

---

Cicero seyt dat de gheluck-salicheyt ons vanden Hemel komt, en dat deselve ghelegen is inde volmaeckt-heyt der Deucht. Sommighe hebben deselve ghestelt inden voorspoet ende in tgeluck der Fortuyne. Maer sy is alleen gheleghen inden Schatt der zielen. etc.

Diogenes seyde ghemeynlyck dat de Gierigaerts ghelijck waren de watersuchtighe menschen: Om dieswille dat hoe dese volder van gelt zijn ende d'ander volder van water hoe haren lust ende dorst des te grooter is. Waer door sy eyndelijck alle beyde int verderf en ten val komen. aabbccddeeff ffgghhiijkk lll mm nn oo pp qq r r
s s t t t u v w w x y y z z s t.

Eert uwen Vader van ganscher herten ende en vergeet oock niet den weedom uwes moeders, Ghedenckt dat ghy door hen gheboren zyt, en wat sul dy hen vergelden voor tgene dat sy u ghegeven hebben. Aabcdeefghiklmnopqrst.

Fortuyne kan ons wel in kranckheyt doen vallen, ons berooven van onse goederen ende menigheyt gheluckspoor gheven. Maer sy en kan een deughtsaem vroom ende voorsichtich man onversaecht noch kleynmoedich maken. Door dien sy hem vande Stantvastigheyt gestaltenisse zynder deughtsaemheyt niet ontblooten en kan.

cn

Gorgias een wijs en seer vermaeckt Orateur, gevraecht synde off hy den Coninck van Persen niet gheluckich en was, Antwoorde dat hy niet en wiest hoedanich syne deucht sa(e)ch in hert was: achtende alleene de deucht den oorspronck te wesen vanden voorspoet ende gheluckshalicheyt der menschen, ende niet de groote heerlyckheden noch rijcdommen deser werelt, die ongestadich en verganckelyck zyn.

HERACLITUS willende bewyse dat hy een merckelycke saecke syns persoons waerdich zijnde, gedaen hadde, seyde overluyt: Ick hebbe my selven leeren kennen. Voorwaer een soodanighe beginsel is alle menschen seer noodich te soecken, als zynde een leydtsman om te komen tot de ware kennisse Godes.

In den Schat der Sielen is alleen de gheluckshalicheyt der menschen geleghen, welcke opgevoet ende opgetrocken zyn inde hope van de Opperste goet, twelck onuytsprekelyck ende sonder eynde is, ons geleyt ende brenght tot het toecomende salighe leven: daer tegen contrarie t'geluck der fortuyne ende rijckdommen deser werelt ons int verderf brenghen.

Kent u selven seyt Cleobulus. welcke spreucke om haer sonderlinge schoonheyt. Augustinus niet genoch conden roemen, achtede van den Hemel ghekomen te syne, overmidts dat den mensche boven alle dinghen van noode is syn onverstant, verdorventheyt, ende ellendicheyt te kennen.

abcdefghiklmnopqrstuvwxyz.

Lucurgus eens ghevraegt zynde waer om hy nu en gebruyckte eenighe geschreven wetten. Antwoorde ende seyde, dat alsoo alle dingen veranderlyc zyn, datme hem behoorde te voegen naer de gelegentheyt van den tydt. ey.

Myn Kint, vliet het geselschap der gener die ongerechticheyt wercken, op dat ghy haerder niet deelachtich en wort. Want ghelyck de Wyseman seyt, met den vromen sult ghy vroom, ende met den quaden sult ghy [illegible] ende verloren worden. Daerom vliet elck [illegible] tgeselschap der selver, want haer eynde quaet is.

Nicomanes een seer wijs man, seyde dat Godt den Visschen het water verordineert hadde, ende de Aerde den dieren sonder onderscheyt, om hun sackrimme t'onthouden. Maer dat den menschen den alder miserabelste was van alle ghedierten, hem soo nauwe bevalende met Myn ende Dyn. Welcke twee woorden alleene oorsaecke syn van alle den menschen twist, ghevecht ende onenicheyt. Aabcdefghiklmnopqrstvxyz.

Octavianus Augustus was soo grooten beminder der geleertheyt dat hy door alle middelen hem mogelyc zynde voorderlijck ende seer gunstich was alle wyse ende verstandige mannen. Voorwaer een heerlijck exempel voor alle Vorsten ende Princen.

Pitagoras, sprekende van den tegenspoet ende quade fortuyne der menschen, seyt dat men syn herte niet en moet steden, dat sy te seggen dat men hem soo seer niet en behoort te bedroeven over den tegenspoet die ons soude mogen overcomen, dat de gesontheyt des lichaems daer door verloren worde, maer die men met een grootmoedige couragie soude teghens staen ende verdraghen.

Waer ghesélschap suldy schouwen op dat ghy van haer dangereux venijn niet vergiftet en wort. Want ghelijck een schorft schaep heel vryende aen een ander twelck reyn ende suyver is, t'selve besmet en onreyn maeckt. Van gelijcken oock met de boose ende quade verkeerende ende omme gaende; Sy kannen hem soo wel niet wachten, sonder van de selve eenige besmettinghe oft schade t'ontfaen.

Regeert u tonghe in alle maticheyt, ende geeft deselve eenen breydel: Want is 't dat gyse niet wel en bedwingt, so salse u dienen als een ongheteemt peert, twelck syn meester ten quaden voert, ende int verderf brengt.

Aa b c d e d e z g h i i j k l l l m n o p p q r r m s s t u s t t v u u w x y z z y z z e s t.

Wo unser yrdisch Hauß dieser Hutten zerbrochen wirdt, So wissen wir das wir einen bau haben von Gott erbawet. Ein hauß nit mitt henden gemacht, sonder das ewig ist im Himmel. Und über dem selben sehnen wir uns nach unser behausung die vom Himmel ist, Und haben verlangen das wir damit überkleydet werden

landt, hoe vruchtbaer en
goet datter oock zy, en can soo vele, noch soo goede
vruchten niet voortsbrengen, als 't wel doet, soo
wanneer 't selve wel gebout ende besaeyt is. Alsoo
oock en can een Jongelinck, hoe goeden geest dat
hy oock heeft, tot sulcken volcomentheyt der deucht
ende goede Konsten niet geraecken, ten sy dat hy
oock door eenen goeden m.r wel onderwesen wort.

Verduldichlyck te verdragen
d'ongelijck dat ons geschiet sonder ons daerover eenich-
sins te wreken, is een vande alder grootste ende vol-
maeckste Christelijcke deuchden der Menschen, door
dien Godt alleene de wraecke ende vergeldinge toe-
comt, als hy seyt, Ghy en sult u selven niet wreken.

Er behooren alle eere ende reverentie te
bewysen den genen die den last ende bedieninge
hebben vande gemeyne welvaert, overmits de selve
vinsen Overste te zyn inde regeeringe vant gemeyn dat
het welvaren, d'eenicheyt ende voorderinge der
borgerlycker gemeynschap aengaet, als voor ons dat
se vanden Prince des landts, of hen door de gemeyne
bewillinghe der ingesetenen daer toe vercoren zyn,
om de selve allen dienst ende eerbiedinghe te bewysen.

Xenocrates gevraecht sijnde waerom dat hy soo weynich sprack, Antwoordde dattet hem noyt berouwen en was geswegen te hebben, maer wel dat hy gesproken hadde. Willende daermede te verstaen en te kennen geven, dattet een kenteecken van grooter wysheyt was te swygen dan te spreken. Ende daeromme seyde een ander vermaert Philosooph, dat Macrobius vande wyse ende gheleerde niet minder wetentschap ende wysheyt toe-gheschreven en wert door syn swygen als door syn spreken.

VEELICK SWEEREN en is nimmermeer sonder groote sonde. Daeromme en gewennet uwen mondt niet tot ongemaniert zweeren. Want gelijc de Wijse-man seyt, degene die dickwils zweert sal met booskeyt vervult worden, ende de plage en sal van synen huyse niet wijcken. Ecclesiastici. 23.

Zenon willende eenen Jongelinck vermanen, den welcken meer gheneghen was tot spreken dan tot hooren, seyde hem: Mijn soone weet dat de natuere den mensche maer een tonghe gegeven en heeft, op dat hy meer soude hooren dan spreken. Aa bcdefghiklmnopqrstvxyz.

Fondament van fractuer.

A a a g g q o d c e e s i i i r r v w w v
n m u p x y z z z z ; l b h k l f s s t.

T'samen-settinghe.

a b c d e f g h i k l m n n m n o p q r
z z r s s t t t t v u v w x r y z z e s t s.

Aen-een-bindinge.

am bm cm dm em fm gm hm im km lm om w
nom pm qm rm rm sm tm sm ttm vm xyz.

Ghemeyne Capitaelkens.

A B C D E G O Q T. I B Z M N P
R F L V W V X Y. F J H K L. C D E S

Fondament van Vierkante Letter.

a a g g q o d c e e s g r e s i i j n m m m m n m p r r u u p o t t
z v u v w u v d w x s d y x r y y z e l b h b i k k l l t t t f f f s t f.

T'samen settinge.

aa. bb. cc. dd. ee. ff gg. hh. ij kk. ll. mm. nn. nm.
oo. pp pp qo. rr. rr. rr. ss tt vu. vx yy. zz. st.

Aen-een-bindinghe.

am bm cm dm em fm gm hm hm jm km lm llm om om
pm pm pm qm rm rm sm tm sm sm st wm wm wm
ttm wm om xm ym ym zm zm st.

Diversche Voorbeelden van Loopende letteren.

aa abbbbb cc c c. d d d d d e e e e. f f f f f f
ff f f f f f gg h h h h h h ij j k k k k k. lll. LL
m mm. mmm. nn. v o v. p p p p p p r. q q r. q q. q e. r r r r.
r r. s s s s s s s. t t t t t. w w w w w w w.
w w. w w. x x x. y y. z z z. z z. t e e
a m a m. a d. m m m m m. e e i j e. s t o w d m y

Die wel staen leest en niet schryven,
Sal syn handel seker dryven.

A UV-CID-IJS.
AVWXYMN, IHKLEFPR
BTD, CCGOQ, SZUÆÆR.

A.B.C.D.E.F.G.H.I.K.L.M.N.O.P.P.
Q.R.S.T.V.W.X.Y.Z.2.

Aainmurttt, ccedopgq, bhklfst.
svwxyzz2&est.
a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.ſs.t.v.u.w.x.y.z.

Fondement vande Italiaensche Handt.
cacdecgodcg, llbbhhkll, inmrutttpp, vwxyzsſs.
T'samen-settinge.
Aaa.bb.cc.dd.ee.ff.gg.hh.ij.kk.ll.ll.mm.mm.nn.nn.
oo.pp.qq.rr.rr.rr.ſſ.ss.ttt.vu.uw.xy.yz.zl.est.
Aen-een-bindinge.
Aamambmcmdmemfmgmhmhmjmkmkmllmlmmmnonnv.
mmnvpomompmpmqrmrmrrmrrmſſmssmstmtmttmvu.
vmumumwmxmymzmestmzlz.

Fondament vande Spaensche Handt.
Acacdeefggogq.fijijnmynnrrkttur, lbhhklppfſst,
vuuvulvxvxyyjzzzrosſest.
Aaa.bb.cc.dd.ddef.ee.ff.ggg.hh.hhi.ſiiji.kk.lll.ll.
mm.nn.oo.pp.pp.qq.rr.rr.rr.ſſ.ttt.vu.wx.yz.
aeaiau.anamarsſtarabsmb.ſemchurz.

Vande Loopende Letteren.
Aabbeeddodeefgehiiiijkklmmllnnllmmonnpppmo.
qqrrſsrstsſrrsttts uuwxy zzlzmmest vurxmestubr.